

A kultúra összeköt – Az 1943-as Budapesti Svéd Napok sajtóforrások tükrében

1943. április 2–18. között A Magyar Királyi Külügyminisztérium, a Magyar Királyi Vallás- és Közoktatási Minisztérium, az 1939-ben megalapított Magyar-Svéd Társaság, a Magyar Rádió, a Magyar Tudományos Akadémia, valamint a Magyar Királyi Pázmány Péter Tudományegyetem együttműködésében valósult meg a Budapesti Svéd Napok. A rendezvénysorozat célja elsősorban a két állam közötti, azaz Svédország és Magyarország közti kulturális kapcsolat erősítése volt. Továbbá, hogy megismertessék, népszerűsítsék a magyarok körében a svéd kultúrát. A nemzetközi kulturális kapcsolatok², a különböző platformon létrejövő kulturális érintkezések egyszersmind előidézhetnek külpolitikai hatásokat (Hankiss, 1937, 1), előrevetíthetik, megalapozhatják a jövőbeli kulturális vagy éppen gazdasági együttműködéseket is.³ Habár a jelen esemény megszervezése mögött meghúzódo motivációkról sajnos részletekbe menő információkkal nem rendelkezünk, nem feledkezhetünk meg arról, hogy a szóban forgó esemény háborús időkben zajlott le, a hatalmon pedig a Kállay-kormány volt.⁴

Ugyanakkor úgy vélem – s ezt a fellelhető írásos dokumentumok szintén alátámasztják –, hogy a szóban forgó reprezentatív programsorozat megszervezése egyrészt egy megkezdett, évek óta működő és kölcsönös kulturális kapcsolat fenntartására és folytatására irányult. Valamint, éppen ennek a kapcsolatnak a mélyítésére tett kísérletként azonosíthatjuk, mely kétségkívül az egyik fontos megnyilvánulása, állomása a svéd és a magyar kultúrkapcsolatoknak. A két nemzet kultúrájának kölcsönös megismertetésére irányuló törekvéshez szükséges volt a nyilvánosság teljes körű bevonása is, melynek egyik hatásos eszköze a nyomtatott sajtó. A korabeli magyarországi – elsősorban fővárosi – lapok már 1943 márciusában beszámoltak a

---

¹ A szerző a Debreceni Egyetem néprajz mesterképzés, valamint a Nemzeti Közszolgálati Egyetem digitális térségfejlesztés szakirányú továbbképzés végzős hallgatója. Emellett a Budapesti Corvinus Egyetem kutatási és innovációs menedzser szakirányú továbbképzés, továbbá a Budapesti Metropolitan Egyetem design- és művészetmenedzsment MA szakon tanul; Kézirat lezárva: 2021. március 11.

² A nemzetközi kulturális kapcsolatok már nemzeti szintű kulturális politika létrejötte előtt is léteztek (erről lásd Környei, 2015a, 2–13).

³ Hankiss János többször tollat ragadott és értekezett a kulturális diplomácia definíciójáról, funkciójáról, lehetőségeiről (lásd például Hankiss, 1937).; A kultúráról és a nemzetközi kapcsolatokról – szintén néhány történeti és részletes példával – kapcsolatban lásd Julie Reeves írását (Reeves, 2004).; Rövid diplomáciatörténeti összegzésért pedig Kincses László könyvét érdemes áttekinteni (Kincses, 2005, 21–32).

⁴ A Kállay-kormány külpolitikájáról, Kállay kinevezésének körülményeiről, s többek között a magyar-román, a magyar-német viszonyokról lásd Joó András történész átfogó munkáját (Joó, 2008).

tervezett eseményről, majd az újságírók részletekbe menően tudósítottak valamennyi programról.

A tanulmányban a Budapesti Svéd Napok részletes bemutatására vállalkoztam, melyhez – egyéb pontos források hiányában – korabeli cikkeket válogattam, majd helyeztem kontextusba. Az 1943-as kulturális program előzményeit, hátterét szintén kerestem, melyhez ugyanúgy korabeli sajtóanyagokat használtam fel. Végül összesen harminchat cikket választottam ki, melyek a *Danubian Review*, az *Esti Ujsag*, a *Film Színház Irodalom*, a *Kárpáti Híradó*, a *Magyar Nemzet*, a *Magyar Országos Tudósító*, a *Magyarság*, a *Nemzeti Ujság*, a *Népszava*, a *Pesti Hírlap*, az *Uj Magyarság*, az *Ujság* és a *8 Órai Újság* hasábjain jelentek meg.⁵ A rövid „sajtószemle” – hiszen valamennyi, digitális adatbázisban fellelhető cikket igyekeztem felhasználni – pedig lehetőséget adott arra, hogy áttekintésre kerüljön, a korabeli sajtóorgánumok milyen hívószavak mentén harangozzák be az eseményt, általánosan az egyes események kapcsán milyen elemekre fókuszálnak, valamint milyen stílusban (mennyire egységesen, a különböző szöveghelyekben mennyire van szinte szó szerinti egyezés stb.). A kifejezetten a programokra fókuszáló részben láthatjuk majd azt is, hogy a szervezők milyen programtípusokkal – például rádióhangverseny, építőművészeti kiállítás, emlékmű-avatás, tudományos-ismeretterjesztő előadások, fogadások stb. – készültek. Továbbá az is rögzítésre került, hogy egy-egy program milyen közönség, nyilvánosság előtt zajlott le, s annak milyen jelentőséget tulajdonított a korabeli sajtó. De külön figyelmet kapott tanulmányban az, hogy egy-egy alkalmon milyen svéd és magyar politikai-közéleti személyiségek, művészberek jelentek meg, s egyesek milyen funkcióval bírtak – többek között Björn Collinder egyetemi professzor; Carl Ivan Danielsson budapesti svéd követ; Einar Beyron svéd operaénekes; Mihailich Győző egyetemi tanár, a Műegyetem rektora; vagy éppen Rajter Lajos karmester. Az áttekinthetőség érdekében, valamint egy rövid összegzés miatt az utóbbi adatokat táblázatos formában szintén szemléltetem a források helyének megjelölésével együtt (lásd *Az 1943-as Budapesti Svéd Napok programsorozatának a sajtócikkekben említett valamennyi résztvevője, szervezője* című táblázatot a dolgozat 17–20. oldalán).

A kultúra egy rendkívül összetett képződmény és társadalmi termék – jegyzi meg Hidasi Judit (Hidasi, 2004, 27), rendkívül sok kultúra-definíció létezik. A kultúra fogalma éppen ezért sok-sok szegmenst, dimenziót érint és foglal magába, s nem csupán a tárgyiasult vagy a szellemi

---

⁵ Az újságcímeknél minden esetben meghagytam a korabeli helyesírást, ugyanakkor a cikkek főszövegében javítottam az elütéseket (neveket, címeket stb.) és mai helyesírás szerint átírva idéztem az egyes szövegrészeket.

kulturális produktumokat jelenti – bár a hétköznapi szóhasználatban mégis legtöbbször erre redukáljuk e szó jelentéstartamát.⁶ Elmondható az is, hogy a kultúra pedig identifikációs eszköz, nemcsak az egyén, de a nemzetek számára is. A nemzeti kultúra az adott kulturális közösség alapegységeként jelenik meg.⁷ A nemzeti hagyományok, örökség és értékek kölcsönös ismerete pedig mélyítheti az államok közötti kapcsolatot is.⁸

Előzmények, háttér: Magyar-Svéd Társaság; svédországi magyar napok

Az eseménysorozat előzményeit és háttérét kutatva két mozzanatról indokolt bővebben szólnom: (1) a svédországi Svéd-Magyar Társaságot követően, 1939-ben megalakult magyarországi Magyar-Svéd Társaság megalakulásáról; (2) valamint az 1943-as budapesti programokat megelőző stockholmi és göteborgi magyar napokról.

A Magyar-Svéd Társaság az egyik szervezője a szóban forgó eseménynek, a kulturális és tudományos kapcsolat egyik meghatározó ágensévé nőtte ki magát.⁹ Az alakuló közgyűlésre¹⁰ 1939. július 25-én került sor az Újvárosháza dísztermében, kétszázhatvan személy részvételével¹¹ vette kezdetét a nagyszabású alapítási rendezvény (lásd többek között „Svéd vendégek...”, 1939, 4; „Itt a vendégből barát lesz...”, 1939, 3 – 4; „Ünnepélyesen megalakult a Magyar-Svéd Társaság”, 1939, 4). A svéd vendégek budapesti látogatásához és a társasági eseményekhez egy országjáró- és bemutató programsorozatot is szerveztek a magyarországi partnerek. A vendégeket látványos és ünnepélyes körülmények között, rangos személyek szívélyes köszöntője fogadta a pályaudvaron. Sőt hortobágyi és szegedi folklór, kulturális programokról is gondoskodott a fogadó fél a közel tíz napos látogatásuk alatt: „A svéd

---

⁶ Lásd erről többek között Hidasi Judit bevezető gondolatait (Hidasi, 2014, 11–25).

⁷ Erről szól Szabó Miklós is (Szabó, 2014, 9–10).

⁸ A kulturális diplomácia történetét, kialakulását, funkcióját, valamint a fogalmi-tartalmi kereteit Környei Ágnes 2015-ben publikált *A kulturális diplomácia modelljei* című tanulmánya is segíthet áttekinteni (2015b). A kultúra mögötti politikai indítékról a következőképpen szól: „A politikai indíték abból az általános felismerésből fakad, hogy a kulturális termékek, eredmények, szellemi alkotások nem csupán kulturális (tudományos, esztétikai) értékeikkel keltenek hatást más népek körében, hanem egyúttal közvetlenül vagy közvetve alakítják a kibocsátó országról az emberek tudatában kialakult képet, a jellegüknél fogva alkalmasak arra, hogy eszméket közvetítsenek, ideológiákat hordozzanak” (Környei, 2015b, 1–2).

⁹ Az 1945–1948 magyar-svéd kulturális és tudományos kapcsolatokról, azaz az ezt követő időszak történetéről N. Szabó József publikált tanulmányt 1995-ben. Kitér a magyar intézetek, egyetemi tanszékek létrejöttének jelentőségére, a művészeti – azon belül is a szoros zenei – együttműködésekre, a könyvek szerepére stb. (N. Szabó, 1995). Mindezek előzménye az 1930-as, 1940-es években folytatott kulturális-oktatási együttműködések.

¹⁰ Fotó az eseményről: Képmelléklet – 1. kép

¹¹ „Hétfőn délután Cewers Albert göteborgi főkonzul vezetésével a stockholmi, göteborgi és malmöi svéd-magyar társaságok mintegy kétszázhatvan főnyi csoportja látogatott Budapestre [...]” („Svéd vendégek...”, 1939, 4); Cewers Albert tiszteletbeli konzul volt Götebörgban („Magyar kir. konzuli...”, 1941, 41).

vendégeket a pályaudvaron ünnepies keretek közt fogadták. A rendőrszenekar Szöllőssy Ferenc karnagy vezetésével a svéd és a magyar himnuszt játszotta, majd dr. Karafiáth Jenő főpolgármester nevében Szviezsényi Zoltán, a Gyógyhelyi Bizottság igazgatója üdvözölte őket. A Svéd Társaság tíz napot tölt Magyarországon és az alatt az idő alatt megtekintik a Hortobágyot és ellátogatnak a Szegedi Szabadtéri Játékokra is” („Svéd vendégek...”, 1939, 4). Tehát elsősorban olyan programok, melyek egyrészt jól prezentálják a magyar tájat, hagyományokat, gasztrokultúrát (Hortobágy). Másrészt – a ma már – az egyik, 1931-ben útjára indult legrepresentatívabb és meghatározó nyári fesztiválja (Szegedi Szabadtéri Játékok¹²) betekintést nyújtott a magyarországi színvonalas és pezsgő színházi és zenei életbe.

Az újjvárosházi esemény rendkívül impozánsra sikerült, a magyar elit szintén részt vett rajta. Beszédet mondott többek között Karafiáth Jenő főpolgármester, valamint báró Otter G. svéd ügyvivő¹³, de még József Ferenc királyi herceg is. A főpolgármester a jövőbeli kulturális és a baráti együttműködések hangsúlyozta nyitóbeszédében¹⁴, s ezzel kiemeleten érdemes foglalkozni, hiszen konkrétan meghatározza az adott kapcsolat funkcióját: „Ma sokkal fontosabb a nemzetek közötti barátság, mint valaha. Nem a fegyvereken, hanem a lelkeken keresztül kell találkozni, mert ha a népek közelebb kerülnek egymáshoz, sok nehéz problémát sikerül majd könnyen megoldani. Így elképzelhető, hogy a nagy svéd kultúra közvetítő szerepet játszhat a nyugati s a közép-európai kultúra, illetve távolabbi vonatkozásban a felmerülő politikai és gazdasági kérdésekben is.” („Itt a vendégből barát lesz...”, 1939, 4). De József Ferenc királyi herceg szintén e gondolatot folytatta német nyelvű köszöntőjében: „Fontos, hogy ne a fegyverek, hanem a kultúra révén, a lelkeken keresztül kerüljenek egymáshoz közel a

---

¹² A Szegedi Szabadtéri Játékok történetéről bővebben lásd: Lugosi, 1938; összefoglaló szócikkeket pedig lásd „Szegedi Szabadtéri...”, 1994, 731).

¹³ Az ügyvivő elsősorban a magyar vendégszeretetet méltatta: „Ne gondoljuk – mondotta –, hogy a svédeket Magyarországra az utazási láz hozza, a közismert magyar vendégszeretet az, amely évről-évre több és több svédet csábít gyönyörű hazájukba, itt a vendégből barát lesz – jelentette ki emelt hangon báró Otter svéd ügyvivő” („Ünnepélyesen megalakult...”, 1939, 4).

¹⁴ „A svéd-magyar kulturális és baráti együttműködés jegyében jöttünk össze – mondotta –, hogy megalakítsuk Budapesten a Magyar-Svéd Társaságot. Erre az elhatározásra főképpen az készítetett bennünket, akik a baráti svéd nemzetet és annak magas tudományos és kulturális felkészültségét igen nagyra értékeljük, hogy legalább csekély részben viszonzzuk azt a velünk szemben tanúsított sok-sok rokonszenvet és figyelmet, amelyet Svédország részéről Magyarország – főképpen a háború utáni időkben hálásan tapasztalt. Ezután megemlékezett a kiváló felkészültségű és nagy tudású Leffler Béla egyetemi tanárról, akinek Svédország úgyszólván második hazája volt. Ő alapította meg tudvalévőén Stockholmban a Magyar Intézetet, amely azóta is kitűnő eredménnyel működik és ötven-hatvan svéd egyetemi hallgató tanul benne évenként magyarul. Ő volt az, aki a magyar klasszikusok számos munkáját svéd nyelvre fordította és megismertette a svéd közönséggel. Legszébb férfikorában hagyott el bennünket, de munkássága és az általa felállított intézmény időn és téren túl fogják a svéd-magyar kultúrközösség és baráti kapcsolatok magasztos céljait szolgálni. Befejezésül kérte a megjelent svéd vendégeket, legyenek mindenkor megértő tolmácsai a magyar nemzet törekvéseinek és ápolói a magyar és svéd barátságának. A főpolgármester beszédét Fényi Béla mérnök, a Magyar-Svéd Társaság főtájkára tolmácsolta svéd nyelven. Ezután József Ferenc főherceg, a Magyar-Svéd Társaság védnöke üdvözölte a svéd vendégeket.” (Itt a vendégből barát lesz...”, 1939, 3–4).

népek” („Ünnepélyesen megalakult...”, 1939, 4). A *Nemzeti Ujsag* július 26-i cikk felvezetőjében a következőket olvashatjuk az eseményről:

Az Újvárosháza homlokzatán svéd és magyar nemzeti lobogókat s a főváros zászlóit lengeti a szél. A bejáratnál festői egyenruhájukban feszesen állnak a városháza hajdúi. Már hat óra előtt megtelt a városháza közgyűlési terme a Magyar-Svéd Társaság alakuló közgyűlésére ideérkezett svédekkel s a meghívott előkelőségekkel. Az alakuló közgyűlésen megjelentek József Ferenc főherceg és Anna főhercegné, dr. Jalsoviczky Károly államtitkár, dr. báró Villani Lajos követségi tanácsos, Pöltzel Jenő miniszteri tanácsos, Kálnoki Bedő Albert, Paikert Géza, vitéz Nagy Iván miniszteri osztálytanácsosok, Szviezsényi Zoltán, a Gyógyhelyi Bizottság ügyvezető igazgatója, báró Otter Görán, a svéd követség ügyvivője és még sokan mások. („Itt a vendégből barát lesz...”, 1939, 3 – 4).

A Magyar-Svéd Társaság védnöke József Ferenc királyi herceg lett, tiszteletbeli elnöke pedig Thorsten Undén svéd királyi követ, valamint dr. Hóman Bálint kultuszminiszter és Keresztes Fischer Ferenc belügyminiszter. Elnöke Karafiáth Jenő, társelnöke dr. Csilléry András és Szendy Károly polgármester, alelnökei báró Villani Lajos követségi tanácsos és dr. Szebeny József tanácsnok, főtitkára Fényi Béla, titkárai Breit Vince és dr. Homonnay László lettek („Ünnepélyesen megalakult...”, 1939, 4). A megalapítás körülményeiből és a fentebb ismertetett adatokból kitűnik, hogy a politikai élet meghatározó szereplői, a korabeli kultúrpolitika irányítói vezetői pozíció által is kötődtek a társasághoz, a jövőbeli céljaikat pedig az alakulóülésen elhangzott beszédekben szintén tetten érhetjük (lásd a fentebb közölt részletet Karafiáth Jenő és József Ferenc királyi herceg beszédéből).

A másik előzmény a svédországi magyar napok. 1943. március 28-án – a magyarországi rendezvény beharangozóját (március 20–21.) követő napokban – cikkezett a magyar sajtó többek között a göteborgi magyar napokról. Egy kisebb volumenű programsorozat volt, de több szegmenst – kultúra, mezőgazdaság és ipar stb. – is érintett, csakúgy, mint a budapesti.

A göteborgi lapok hasábos tudósításokban számolnak be az itt rendezett magyar napokról. Szemelvényeket közölnék magyar költők műveiből, s a kulturális kérdéseken kívül ismertetik a magyar mezőgazdaság és ipar, valamint a svéd-magyar kereskedelmi kapcsolatok problémáit.

A Göteborgs Handelsoch Sjöefahrtstidningen a Göteborgban lefolyó magyar kultúrhéttel kapcsolatban kiemeli azt a svéd nyelven megjelenő magyar könyvsorozatot, amelyet legnagyobbreszt dr. Pándy Kálmán stockholmi magyar kulturális attasé fordított svédre. A lap meleg helyesléssel üdvözli azt a tervet, hogy a göteborgi múzeum lépcsőin szabadtéri színpadon adják elő Madách Imre halhatatlan művét, *Az ember tragédiáját*.

(„A svéd sajtó a göteborgi magyar napokról”, 1943, 11).

Erre többször visszautaltak a magyarországi rendezvény szervezői, egy 1943. április 2-ai (8 *Órai Újság*), valamint április 3-ai (*Nemzeti Ujság*) újságcikkben is visszaköszön ez a mozzanat. A Gellért Szállóban rendezett sajtófogadáson¹⁵ vitéz Mezey Dénes hivatkozott az előzményekre: „[...] ismertette a magyar-svéd kultúrkapcsolatok legújabb fejlődését és megemlítette, hogy a mostani budapesti svéd-napok mint egy ellenpólusát alkotják a svédországi magyar kultúrhétnek, amelyet nagy sikerrel rendeztek meg Stockholmban és Göteborgban” („Megkezdődtek a budapesti svéd napok”, 1943, 2). Nemcsak inspirációként, hanem mintaként is szolgált a budapesti rendezvénynek: „A nemrég nagy sikerrel lezajlott svédországi magyar kultúrhét mintájára most Budapesten rendeznek svéd napokat” („Svéd napok Budapesten”, 1943, 3).

Az első sajtóhír – sajtófogadás (1943. március)

A magyar sajtó körülbelül 2 héttel a rendezvény előtt foglalkozott kiemelten néhány cikk erejéig (*Esti Ujság*, *Magyar Nemzet*) a program háttérével. Egyrészt rögzítették a pontos dátumot: Budapesti Svéd Napok címmel 1943. április 2-a és 18-a között került megrendezésre. Másrészt pedig hírt adtak a szervezőkről, a védnök személyéről, a meghívott vendégekről, valamint a programsorozat céljáról. Hathatósan támogatta a magyar-svéd kapcsolatok újabb megnyilvánulását valamennyi kultúrpolitikus, a kultúráért, a külügyi kapcsolatokért felelős felsővezető, de a művészeti szféra szereplői is.

A következő intézmények kapcsolódtak szorosan – akár védnökként, támogatóként vagy éppen helyszínt biztosítva – a programokhoz: Magyar Királyi Külügyminisztérium, Magyar Királyi Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium, Magyar-Svéd Társaság, Magyar Rádió, Magyar Tudományos Akadémia, Magyar Királyi Pázmány Péter Tudományegyetem (lásd „Svéd kultúrhét Budapest”, 1943, 7; „Svéd kultúrhét Budapesten”, 1943, 13). Tehát korántsem spontán szerveződésről beszélhetünk, hiszen a szervező és lebonyolító intézmények mind-mind állami irányításúak.

---

¹⁵ Lásd még Sajtófogadás a svéd követségen. (1943. 04. 03.) *Ujság*, 19 (75), 8.

Az 1943. április 2-a és 18-a közötti programok bemutatása

A teljes programsorozatot a sajtóban megjelent cikkek alapján sikerült összegyűjtenem. Ezeket a programokat elsősorban műfajuk alapján csoportosítottam – 1. zenei-színházi programok; 2. kiállítások, idegenvezetések; 3. kísérő programok; 4. emlékhely koszorúzása –; majd ezeket a célcsoport, közönsége alapján alcsoportokra osztottam. Ezek a források pedig értékes lenyomatai annak, hogy a korabeli sajtó milyen hangnemben szólt e programokról, milyen stílusban fogalmazták meg azt, hogy ez a kétoldalú kulturális együttműködés politikai együttműködést is megalapozhatott, előrevetített.

Általánosságban elmondható az is, hogy a szélesebb nyilvánosság kíváncsian várta a programokat, a folyamatos sajtóhíradás következtében a programokra – a pozitív visszajelzések alapján – sok érdeklődőt vártak. A *Pesti Hírlap* 1943. április 3-án tudósított arról, hogy a közvéleményben hatalmas érdeklődésre tett szert a rendezvény:

Máris megállapítható, hogy a Budapesti Svéd Napok a magyar közvéleményben nagy érdeklődést váltottak ki. Éppen úgy, mint ahogy Svédország is örömmel fogadta a magyar kezdeményezést. A közhangulatnak ez a mindkét részről megnyilvánuló rokonszenve is bizonyítja és igazolja, hogy a két nép közti barátság alapjai önmagától adódnak, hogy azok egymás iránti érdeklődését nagyon is könnyű felkelteni, illetve fokozni. Ma még mindenesetre az a helyzet, hogy az érdeklődés nagyobb, mint maga a tárgyi ismeret; a budapesti svéd napok célja is elsősorban az, hogy bepillantást nyújtson az északi skandináv nép lelkivilágába és kultúrájába („Svéd napok Budapesten”, 1943, 7).

A közös hagyományok, kulturális kapcsolódások hangsúlyozása került a fókuszba:

A budapesti svéd követség nagyszabású kultúrnapokat rendez abból a célból, hogy elmélyítse a magyar és a svéd nép szellemi kapcsolatait. Stockholmban nemrég alakult meg a Magyar Intézet, az ottani egyetem magyar származású rendkívüli tanárának, Lotz Jánosnak a vezetésével. Göteborgban a közelmúltban erős visszhangot keltett a lelkes megértéssel megrendezett és komoly érdeklődéssel kísért magyar est. A két, egymástól távol élő nép a történelem folyamán többször került szorosabb kapcsolatba egymással. A népvándorlás idején még Ázsiában hozta össze a magyarokat és a svédeket a sors. Gusztáv Adolf Bethlen Gáborral, XII. Károly pedig II. Rákóczi Ferencsel állott fegyverbarátságban. A technika rohamos fejlődése az egykori nagy távolságokat is legyőzte s a szellemi termékek kölcsönhatása, főleg irodalmi téren, zavartalanul tart már hosszú évtizedek óta. Az április 18-ig tartó Budapesti Svéd Napoknak az a feladatuk, hogy bemutassák a svéd szellemi

élet jellegzetességeit és ízelítőt adjanak a nálunk még kevésbé ismert svéd zenéből, tájékoztassanak a svéd építőművészet felől („Svéd napok Budapesten”, 1943, 14).

1. Zenei-színházi programok

„A rendezőség változatos műsort állított össze. Ennek középpontjában a nemzetközi tolmácsolásra legalkalmasabb kifejezési forma, a zene áll” – harangozta be a programsorozat zenei kínálatát a *Pesti Hírlap* 1943. április 3-án („Svéd napok Budapesten”, 1943, 7).

1.1. Zártkörű zenei-színházi programok

Három olyan zártkörű eseményt kell megemlíteni, melyek elsősorban a svéd zenei kultúrából adtak ízelítőt. Az eseményekre (1) 1942. április 2-án¹⁶, (2) április 5-én, (3) április 11-én, (4) majd április 16-án került sor. Az első három programról teljes egészében először a *Magyar Nemzet* ad hírt egy április 1-jén megjelent cikkében („A budapesti svéd napok zenei műsora”, 1943, 10).

(1) Az április 2-ai esemény zárt körű, tehát meghívottak előtt zajló esemény volt¹⁷, a svéd követségen valósult meg. A meghívottak főként a magyar politikai, társadalmi és zenei élet előkelőségei voltak. A fogadással egybekötött hangversenyen Einar Beyron (a táblázatban lásd a dolgozat 18. oldalán) és felesége, Brita Hertzberg lépett fel¹⁸, elsősorban saját műveikből adtak elő („A budapesti svéd...”, 1943, 10).¹⁹ Egy másik cikkben további információkat tudhatunk meg: a fogadáson közel 250 meghívott vendég vett részt, magyar részről pedig Zathureczky Ede hegedűművész („Megkezdődött a Budapesti Svéd Napok”, 1943, 2), valamint Károlyi György és Pongrácz István szerepelt²⁰ („Zenedélután a svéd követségen”, 1943, 9). De

---

¹⁶ Fotó az eseményről: Képmelléklet – 2. kép

¹⁷ „Az előkelő közönség soraiban megjelent József királyi herceg, Augusztá és Anna királyi hercegné. Okubo japán, Ünaydin török, Tosev bolgár Wuorimaa finn és Jaeger svájci követ, a német követség képviselőjében Brunnhof és Werkmeister követségi tanácsos. Magyar részről megjelent ifj. vitéz nagybányai Horthy Miklós rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter, Ghyczy Jenő rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter, a külügyminiszter állandó helyettese. Ullein-Reviczky Antal rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter, sajtófőnök, Homonnay Tivadar főpolgármester és a magyar politikai, társadalmi, művészeti és tudományos élet sok vezető személyisége. A vendégeket Danielsson Ivan svéd kir. követ, Anger Peter attasé, Wester Harry katonai attasé, Langlet Valdemar lektor, Brulin Birgit követségi titkárnő és vitéz Mezey Dénes követségi titkár fogadták” („Zenedélután...”, 1943, 9). Lásd még: Hangverseny a Svéd Napok keretében. (1943. 04. 07.) *Uj Magyarság*, 10 (78), 8.

¹⁸ A *Pesti Hírlap* kitért arra is, hogy a házaspár repülőn tette meg az utat („Zenedélután...”, 1943, 9).

¹⁹ Lásd még Fogadás a Svéd Követségen – A Budapesti Svéd Napok ünnepi megnyitója. (1943. 04. 09.) *Film Színház Irodalom*, 6 (15), 4.

²⁰ „Károlyi György, aki Liszt- és Dohnányi-műveket zongorázott, Zathureczky Ede, aki Hubay romantikus szonátáját adta elő s a kíséretet ellátó vitéz Pongrácz István” („Zenedélután a svéd követségen”, 1943, 9).

a *Pesti Hírlap* április 4-ei cikkében pedig a nyitóest hangulatáról, a magyar-svéd zenei kapcsolatokról²¹ értekezett. „[...] A zene légkörében mindig a legmeghittebb a találkozás egymás jellemisége iránt érdeklődő idegen nemzetek közt” („Zenedélután...”, 1943, 9).

(2) Az április 5-ei program egy hangverseny volt, mely 17 órakor kezdődött és a Zeneakadémia adott neki otthont. A svéd-magyar zenei hangversenyen Rajter Lajos (a táblázatban lásd a dolgozat 19. oldalán) vezényelt („A budapesti svéd...”, 1943, 10). A zenekari estről megjelent a *Magyar Nemzet* hasábjain egy olyan kritika is, mely több szempontból kitűnik a többi cikk stílusáról („A Svéd Napok zenekari estje”, 1943, 8). Egyrészt azért, mert a történeti felvezetőből, valamint az összefüggések feljegyzéséből felsejlik, hogy a publicisztika írója a magyar és a nemzetközi zenetörténet ismerője, sőt szakértője. Másrészt pedig nem csupán pozitívan szólt az eseményekről, a darabválasztásról, s rendkívüli részletességgel, költői képekkel mesélte a hallottakról.²² G.E. a svéd zenei kultúrát, zeneművészetet nemzetközi szinten helyezte el²³, majd rátért a hétfőre, azaz az április 5-ei zeneakadémiai eseményre, mint írja:

---

²¹ A magyar művészek svédországi fogadtatásáról, hírérol is szólt a cikk: „Svédországban szíves fogadtatásra találnak zeneművészeink, különösen a kiváló zongoristák. Mostanában volt künn hangversenykörúton Károlyi és Faragó, most készül ki Böszörményi-Nagy. A két éve ott élő Fischer Anniét őszinte szeretet és megértés veszi körül. Férje, dr. Tóth Aladár, eredményesen dolgozhat Stockholmban az új magyar zene népszerűsítéséért. Egyebek közt az ő előadásai vezették be a hatvanéves Kodály Zoltán ünneplésére rendezett nagyszabású hangversenyeket, melyeken a *Budavári Te Deumot* és a *Psalmus Hungaricust* is megismerhette Stockholm és Göteborg zenei közönsége” („Zenedélután...”, 1943, 9).

²² „A mostani program két szimfonikusa azt bizonyítja, hogy ha vannak is nemzetközi itatások, a komponisták svéd szemüvegen át nézik eszményképeiket s hangjuk az internacionális kifejezési formában – ha nem is annyira jellegzetesen nemzeti, mint más északi népeké – tipikusan svéd és az ottani temperamentum és érzésvilág megnyilatkozásai. Akár a tehetséges Gunnar Üe Frumerie *Singoalla* operájából való közzenét, akár Lars-Erik Larsson *Ostinato*-ját nézzük is, derék munkák állanak előttünk s meglepő, hogy milyen kontrapunktikus hajlandóságot mutat mindkét szerző. Világos rajzú műveik témakibontó és hangszerelő leleménye az anyag fölötti elismerésre méltó uralmat jelenti. Az előző szerző dóros, dies irae emlékeztető záradéka nyerte meg tetszésünket. Az utóbbi komponista ostinatója szellemes, de távolról sem jelent semmi új zenét (a modernnek szívesen alkalmazzák az ostinátót!), s bár tudomásunk szerint a kisebb svéd városokban is a legnagyobb nemzetközi zenei paritás található, bőven hangzik az új orosz és francia muzsika – Larsson távol áll minden kísérlettől. Meglepett, hogy a lírában milyen erős Wagner-hatás észlelhető. Södermann, Alfvén és Rangström dalaiból a „Varázsló” gazdag epikai, sőt drámai kifejezése és a hatásos „Tristan halála” nyerte meg tetszésünket. A kiemelkedő kultúrával ékes Einar Beyron, akinek, művészete Závodszy és Svanholm között áll, a poétikus *Alszik az erdőt* megismételte. Brita Hertzberg Peterson-Berger áriájában és a svéd Grieg, Sjögren dalaiban adta bizonyosságát értékes muzikális kvalitásainak. Drámai szopránja különösen, a Straussos hangversenydal típusát képviselő, kissé mozgalmas *Elmennék* előadásával aratott sikert. Feltűnt, milyen pompásan érvényesítette mindkét művész a hangzatos svéd szöveget. A hegedűszólók élvezetes megoldásáért Tátrai Vilmost dicséret illeti. A fővárosi zenekar élén a szokott rutinnal működő Rajter Lajos, képességei javát nyújtva, elismerést érdemel” („A Svéd Napok zenekari estje”, 1943, 8).

²³ „Vannak nemzetek, melyeknek zenei jellege annyira szembetűnő, hogy ha szóba kerülnek – gondoljunk csak például az olaszokra –, még a muzsika birodalmában kevésbé jártasok képzetkapcsolása is rögtön a muzikális vonásokat teszi tudatossá. A Skandináv-félsziget nálunk nagy megbecsülésnek és őszinte rokonszenvnek örvendő svéd lakosait idézve, azonban még a zenészek között is kevés akad, aki ennek a magas kultúrájú népek zeneművészetére gondolna s a Nobel-díj, a gazdag érctelep, a hatalmas ipari központok, az arisztokratikus jellegű ország fejlett és mintaszerű szociális viszonyai, az alapos tudományos felkészültség és a kiváló irodalom fogalma teszi rögtön világossá, ha kiejtjük ezt a szót: Svédország” („A Svéd Napok zenekari estje”, 1943, 8).

Miután a svédek a közelmúltban Kodály és Viski szerzeményeinek többszöri megszólaltatásával télielőkben is kifejezésre juttatták a magyar zeneművészet iránti rokonszenvüket, fokozott jelentőséget tulajdonítunk annak, hogy a „Budapesti Svéd Napok” bevezetőjeként a svéd követség védnöksége alatt hétfőn a Zeneművészeti Főiskola svéd és magyar színekkel díszített nagytermében svéd-magyar zenekari est hangzott el. A műsor első felében megszólaltatott, jól ismert magyar művek helyett ez alkalommal szívesebben hallottunk volna teljesen svéd műsort.

(„A Svéd Napok zenekari estje”, 1943, 8).

Kifogásolta a repertoárt is, mint írja nagy újdonság és változatosság nem érte a magyar közönséget: „Azt is sajnáljuk, hogy a svéd program majdnem teljes egészében a dal- és operairodalom célkitűzéseiről tájékoztatott s így végeredményben most sem kaptunk mást, mint amiből már a svéd zene nagykövete, Svanholm Set²⁴ nagy élményt jelentő őszi koncertjén ízelítőt adott” („A Svéd Napok zenekari estje”, 1943, 8). Az író zenei tájékozottságát támasztja elő az is, hogy ezt követően még felsorolta azt is, hogy miket hallott volna szívesen a hangversenyen: például Alfáén híres *Midsomravaka* zenekari rapszódiaját, mert szerinte akkor kitűnt volna, „[...] hogy nem csak Dániából Gade, Norvégiából Grieg és a német romantika mesterei; Schumann, Mendelssohn, Wagner, Brahms, Strauss hatottak a svéd zeneművészetre, hanem Liszt Ferenc új utakat nyitó iránya is termékenyítő erőnek bizonyult” („A Svéd Napok zenekari estje”, 1943, 8).

(3) A következő zártkörű zenei programot pedig április 11-én tartották az Országos Kaszinóban²⁵, mely egy teadélután keretében valósult meg – több más műsorral együtt, pl. tudományos előadással –, melyen Britta Collinder svéd népdalokat és románcokat adott elő („A budapesti svéd...”, 1943, 10).²⁶

(4) Ezutóbbi hangversenyt a művésznőnek meg kellett ismételnie, melyről a sajtóban (*Pesti Hírlap, Népszava*) április 15-én lehetett olvasni, csupán egy nappal az esemény előtt:

A múlt vasárnap a Magyar Svéd Társaság teaestjén Britta Norrby-Collinder dalénekesnő svéd dalok előadásával olyan sikert aratott, hogy elhatározták a hangverseny megismétlését. Az énekesnő második budapesti hangverseny e pénteken, április 16-án lesz a Vigadóban este ½ 8 órai kezdettel („Érdekes előadások a budapesti svéd napokon”, 1943, 6).

---

²⁴ Svéd tenor.

²⁵ A helyszínről a Pesti Hírlap cikke tesz említést („Svéd napok Budapesten”, 1943, 7).

²⁶ Lásd még A „Budapest Svéd Napok” zenei műsora. (1943. 04. 02.) *Ujság*, 19 (74), 8; Svéd napok Budapesten. (1943. 04. 03.) *Pesti Hírlap*, 65 (75), 7.

Az énekesnő „[...] Händel és Brahms dalain kívül Sjörgen, Stenhammar, Morales, Rangström, Liliefovs, Frumerie svéd szerzők dalait énekli” („Britta Norrby-Collinder megismétli nagyszerű hangversenyét”, 1943, 8). A sajtó tehát erről a sikerről is sokszor hírt adott, pozitívan ítélte meg a Collinder házaspár személyét. Ezzel a ráadással pedig négyre bővült az ebbe a kategóriába sorolható hangversenyek, zenei programok száma.

Egyrészt a svéd népdalokra, másrészt a komolyzenei vonalra tevődött a hangsúly, de mind a magyar, mind pedig a svéd zenei kultúra meghatározó alkotóitól felcsendült egy-egy alkotás. Cél volt a zenei kapcsolódási pontok erősítése, s a már meglévő tetten érhető hatások prezentálása a széles, de elsősorban a politikai (és kultúrpolitikai) diskurzust alakítók számára.

1.2. Nyilvános zenei-színházi programok

A széles közönség számára elérhető zenei események az alábbiak voltak: (1) az április 7-én 19 óra 5 perckor – néhány napilap csak 19 órai kezdetet jelölt – kezdődő rádióhangverseny, melyet a Budapest I. sugárzott; (2) az április 9-én 17 órától *A mosolygó Svédország* címmel sugárzott könnyűzenei hangverseny.

(1) Az *Uj Magyarság* közölte a teljes programját a komolyzenei rádióhangversenynek:

7.05 (19.05) A Magyar Rádió svéd ünnepi hangversenye a Budapesti Svéd Napok alkalmából. Magyar nyelvű bevezetőt mond Björn Collinder, az Uppsalai Egyetem tanára. Közreműködik Einar Beyron-Hertzberg és Brita Beyron-Hertzberg, a stockholmi Operaház tagjai, svéd királyi udvari énekesek. A Rádiózenekart vezényli Rajter Lajos.

1. Dag Wirén: *Szimfonia*; 2. a) Söderman: *A varázsló*; b) Alfvén: *Alszik az erdő*; c) Rankström: *Tristán halála* (Einar Beyron-Hertzberg. 3. Wiklund: *Mű vonószekarra*. 4. a) Peterson-Berger: *Vaina dalai az Arnljot* c. operából; b) Sjögrn: *A felhő*; c) *Elmennék...* (Britta Beyron-Hertzberg). 5. Atterberg: *Rondo caracteristique* („Szerda, április 7. Budapest I.”, 1943, 9).²⁷

A hangversenyt – ahogy azt a programban is láthatjuk – Collinder professzor magyar nyelvű beszéde vezette fel, aki kitért arra is, hogy már közel háromszáz esztendeje tart a kapcsolat a svéd és a magyar kulturális elit között, legalábbis egyetemi szinten – hiszen már a 16. században tanultak magyar diákok az Uppsalai Egyetemen. Ezt követően „A professzor hálóját fejezte ki azoknak a magyar államférfiaknak, akik lehetővé tették, hogy Svédországban Magyar Intézet

---

²⁷ A hírt lásd még többek között A „Budapest Svéd Napok” zenei műsora. (1943. 04. 02.) *Ujság*, 19 (74), 8., valamint Svéd művészek budapesti rádióhangversenye. (1943. 04. 09.) *Magyarság*, 24 (80), 9.

létesüljön s az új intézmény révén a magyar-svéd barátság elmélyüljön” („Svéd művészek budapesti rádióhangversenye”, 1943, 9).

(2) *A mosolygó Svédország* műsor újabb szegmensét mutatta be a svéd zenekultúrának:” Collinder Björn uppsalai egyetemi tanár bevezető szavai után Britta Norrby-Collinder néhány víg svéd népdalt ad elő. Ezután újonnan érkezett hanglemezekről svéd paraszt-, katona- és tengerésznótákat hall a közönség” („A Budapesti Svéd Napok zenei műsora”, 1943, 8). A hanglemezek külön erre a célra érkeztek Svédországból, melyről az *Ujság* és a *Nemzeti Ujság* is emelkedett hangnemben szólt („*A mosolygó Svédország*”, 1943, 8; „*A mosolygó Svédország*”, 1943, 6).

2. Kiállítás és kísérőrendezvényei: előadások, idegenvezetések

A zene és a tudomány mellett kiemelt szerepet kapott a kultúrhéten az építészet. A szervezők elsősorban arra törekedtek, hogy átfogó képet nyújtsanak a svéd építészetéről gazdag fényképanyagon keresztül.²⁸

A Műegyetemen április 13-án 12 órakor nyílt meg a kiállítás, melyhez számos kísérőprogram is tartozott: (1) április 13-án 19 órai kezdettel Kampis Antal iparművészeti iskolai tanár (a táblázatban lásd a dolgozat 19. oldalán) *A svéd építőművészet* címmel tartott vetítettképes előadást²⁹; (2) április 15-én szintén 19 órai kezdettel pedig ifj. Kismarty-Lechner Jenő (a táblázatban lásd a dolgozat 18. oldalán) előadása *Korszerű építészet Svédországban* címmel várta az érdeklődőket („Ma délben nyílik meg a svéd építészeti kiállítás”, 1943, 4). A nyilvánosság számára elérhető volt mind az előadás, mind pedig a kiállítás, ráadásul még a megtekintésük is ingyenes volt.³⁰ A kiállítást a kultuszminiszter nyitotta meg, de szintén részt vett rajta a magyar politikai, társadalmi elit széles köre:

---

²⁸ „A kiállítás anyaga felöleli a legújabb svéd építészeti törekvések csaknem egész anyagát, széles áttekintést adva a kontinens egyik legfejlettebb és legmodernebb építőművészeinek arcáról. Középületek, gyári, városi és népi építkezést mutat be a gazdag fényképanyag, mely világosan bizonyítja, hogy a svéd építészet a túlzó tárgyyszerűségtől elfordulva, bizonyos melegebb dekorációs hatásoknak is teret juttat” („Megnyílt a svéd építőművészeti kiállítás Budapesten”, 1943, 10).

²⁹ Bővebben: Kampis Antal főiskolai tanár előadása a svéd építőművészet fejlődéséről. (1943. 04. 14.) In Ferenczy Károly (főszerk.) *Magyar Országos Tudósító (M. O. T.)*, 25 (99).; Érdekes előadások a budapesti svéd napokon. (1943. 04. 15.) *Népszava*, 71 (85), 6.

³⁰ Lásd még: A kultuszminiszter nyitotta meg a svéd építőművészeti kiállítást. (1943. 04. 14.) *Uj Magyarország*, 10 (84), 8; Megnyílt a svéd építőművészeti kiállítás Budapesten. (1943. 04. 14.) *Magyar Nemzet*, 6 (84), 10.

Az ünnepségen megjelent Szinyei Merse Jenő kultuszminiszter, ott voltak Fáy István és Wlassics Gyula báró államtitkárok, vitéz Haász Aladár osztályfőnök, a Külügyminisztérium részéről Ullein-Reviczky Antal rendkívüli követ, meghatalmazott miniszter, sajtófőnök, valamint Zilahi-Sebess Jenő miniszteri titkár, a Külügyminisztérium kulturális osztályának vezetője. Megjelent rajtuk kívül Karafiáth Jenő, a Magyar-Svéd Társaság elnöke, Danielsson budapesti svéd követ vezetésével a követség tisztikara és Collinder Björn uppsalai egyetemi tanár.

A megjelenteket Mihailich Győző, a Műegyetem rektora köszöntötte. Szinyei Merse Jenő kultuszminiszter mondott ezután beszédet és a kiállítást újabb láncszemnek nevezte a magyar és svéd nemzet közötti kulturális kapcsolatokban. Biztos vagyok abban – fejezte be rövid beszédét a miniszter –, hogy bármely nemzet építőművészetében maradandó, mély benyomásokat kelt a kiállítás, amelyet ezekkel a gondolatokkal nyitok meg.

Ezután az előkelőségek megtekintették a kiállítás anyagát s távozáskor őszinte elismerésüknek adtak kifejezést („A kultuszminiszter nyitotta meg a svéd építőművészeti kiállítást”, 1943, 8).

3. Kísérő programok – Filmvetítés, svéd antológia kiadása

3.1. Ízelítő a svéd filmművészetből

A szintén a nyilvánosság előtt elérhető egyik program a filmvetítés volt, helyszínül a Szittyia mozi szolgált: „A Szittyia mozgóban 11-én bemutatják a *Medvék* című svéd hangos filmet. A film egy svéd amatőr műve, a csodásán szép svéd tájak, az északi állat- és növényvilág életéből vett jelenetekkel” („Svéd napok Budapesten”, 1943, 7). De egy másik cikkben az alábbi módon promotálták az eseményt: „A svéd nép lelki világáról pedig bizonyára tanulságos bepillantást fog nyújtani az egyik filmszínházunkban levetítésre kerülő svéd film” („Svéd napok Budapesten”, 1943, 14).³¹

3.2. Svéd antológia kiadása – A modern svéd líra népszerűsítése Magyarországon

A *Nemzeti Ujság* 1943. május 19-én adott hírt arról – sajnos kevés tudósítás született külön e kötetéről, általában a többi program mellett említették meg a kezdeményezést –, hogy a Magyar-Svéd Társaság svéd antológiát jelentetett meg Balogh Barna összeállításában, mely mozzanat még a magyarországi svéd kultúrprogramok részét képezte. A kötet egy hiátust volt hivatott betölteni, hiszen a magyar nyelven megjelent külföldi versmegjelenések ekkoriban igencsak csekély számban érhetők el a széles publikum számára. Így a svéd lírák magyar fordításában is

---

³¹ Lásd még “Swedish Days in Budapest” (1943. 05.) *Danubian Review*. 10 (12), 32–33.

számos elmaradást kellett pótolni, hiszen „eddig még csak egyetlen skandináv antológia jelent meg nálunk, a dán és norvég versek közé felvett, néhány régi svéd költeménnyel” („Svéd antológia”, 1943, 9). A versantológiába Balogh Barna fordította le magyarra az alábbi költők műveit: Karin Boye, Frans G. Bengtsson, Edith Södergran, Elmer Diktonius, Bo Bergman, Pär Lagerkvist, Anders Österlingm Erik Blomberg, Gunnar Mascoll Silfverstolpe, Ragnar Jändel, Sten Selander, Viktor Rydberg, Dan Anderson, Hjalmar Gullberg, Harry Blomberg, Ture Nerman, Albert Henning, Bengt E. Nyström, Bertel Gripenberg, Bertil Malmberg, Einar Malm, Erik Lindorm, Gabriel Jönsson, Harriet Löwenhjelm, Jarl Hemmer, Karin Ek., Karl Asplund, Nils Magnus Folcke. Társzerkesztőként Karafiáth Jenő működött közre, a kétnyelvű (magyar, svéd) antológia 18x12 cm-es formátumban, tűzött keménykötésben, 94 oldalban látott napvilágot.

A kötet tehát – csakúgy, mint a romhányi emlékhely megkoszorúzása – szintén egy kézzelfogható eredménye a Budapesti Svéd Napoknak, a svéd-magyar kulturális együttműködésnek. Ráadásul a kortárs művészek népszerűsítése szintén e kötet célja volt, főként modern verskölteményeket tartalmazott: „A svéd költészetnek abból az erős buzogású, élő forrásából merített, amely egyszerre mély és hömpölygő, fagyos csillogású és szelíden játékos, mint az északi fény lobogása; sötéten borongó, lemondó és mégis fénnel és reménnyel tele is híven visszatükrözi a svéd nemzet lelkivilágát” („Svéd antológia”, 1943, 9).

3.3. Tudományos rendezvények

„A Svéd Napok alkalmából több előadást fog tartani dr. Collinder Björn uppsalai egyetemi tanár a svéd népről, továbbá a finnugor nyelv kutatásról” („Svéd napok Budapesten”, 1943, 4) – harangozták be a sajtóban Collinder professzor előadásait. Collinder finn, valamint lapp nyelvvel, és germanisztikával foglalkozott.³² A látogatása alkalmával a Magyar Nyelvtudományi Társaság tiszteletbeli tagjává választotta.³³ Collinder egyébként (1) előadást tartott az Országos Kaszinó estélyén a svéd népről³⁴, (2) április 12-én a Magyar Tudományos

³² Életútját lásd többek között Kálmán, 1984, 247–248.

³³ „A Magyar Nyelvtudományi Társaság Melich János egyetemi tanár elnöklésével tartott közgyűlésén tiszteleti tagjává választotta a Svéd Napokra Budapestre érkezett Collinder Björn uppsalai egyetemi tanárt, a finnugor összehasonlító nyelvészeti jeles tudósát. A svéd tanár a közgyűlésen, magyar nyelvű élő adást tartott *A lapp nyelv hovatarozása* címmel és ebben a lapp nyelv helyét jelölte meg a finnugor nyelvcsaládban” („Érdekes előadások...”, 1943, 6).; A társaság történetéről lásd Szatmári, 2015.

³⁴ Bővebben: „„A budapesti svéd napok során vasárnap a Magyar-Svéd Társaság az Országos Kaszinóban teát adott, amelyen magyar és svéd részről számos vezető személyiség jelent meg. Collinder uppsalai egyetemi tanár magyar nyelvű előadást tartott a svéd népről. Hangoztatta, hogy Svédország az egyetlen európai állam, amely szinte maradéktalanul be tudta olvasztani kisebbségeit, ami főleg annak köszönhető, hogy a cél elérése érdekében erőszakot sosem használt” („Collinder, svéd egyetemi tanár előadása”, 1943, 4).

Akadémián a lappok műveltségéről, szokáshagyományairól, (3) április 14-én az Pázmányon a finnugor nyelvkutatás helyzetéről („Svéd napok Budapesten”, 1943, 7). A magyar sajtóban Collinder – és felesége – személye szinte az összes, a programokhoz szorosan kapcsolódó cikkben fellelhető, a közvéleményben pozitív visszhangra talált mindkét személy.

De nemcsak Collinder előadásait várta a budapesti közönség, hiszen (4) „Az egyetem jogi karán 15-én Beökönyné-Bergquist Mária *Utazás Svédországon át* címmel magyar nyelvű előadást tart” – adták hírül a magyar nyelvű sajtóorgánumok („Svéd napok Budapesten”, 1943, 7).

4. Emlékhely koszorúása

1710-ben lezajló³⁵ romhányi csata (Makó, 1930, 18–52; Tardy, 1985, 900–908; Négyesi, 2010, 862–875) emlékére Nógrád vármegye közössége 1932-ben emlékoszlopot emelt, melynek oldalán külön emléktábla őrizte a svéd hősi halottak névsorát, kik a magyar szabadságért adták az életüket. Az avatáson magasrangú személyek és a sajtó képviselői vettek részt, de ez előtt és ezt követően is az emlékhely bárki számára látogatható volt, az egyik „maradandó” eleme a programsorozatnak.

A Budapesti Svéd Napok alkalmából itt tartózkodó Collinder uppsalai egyetemi tanár és felesége, Danielsson svéd királyi követ, Fáy István államtitkár és felesége, Karafiáth Jenő, a Svéd-Magyar Társaság elnöke és felesége társaságában hétfőn Romhányba utaztak, ahol a vendégeket a vármegye és a község közönsége fogadta. Baross József főispán, majd Horváth Sándor alispán köszöntötték a svéd vendégeket, Danielsson svéd királyi követ koszorút helyezett az emlékműre, Collinder professzor pedig magyar nyelvű ünnepi beszéd kíséretében koszorúzta meg a magyar szabadságért hősi halált halt svéd harcosok emléktábláját. A lélekemelő ünnepség a magyar himnusz hangjaival ért véget („A romhányi emlékmű megkoszorúása, 1943, 5).

---

³⁵ Előzményei: „II. Rákóczi Ferenc felkelésének hadművelési eseményei az 1705-6. években érték el tetőpontjukat. Azután megkezdődött a lassú hanyatlás. A trencsényi veszedelemnél (1708. augusztus 3.), a fejedelem szavaival élve, gyalázatosabb, nyomorúságosabb s következményeiben; gyászosabb csatavesztés sohasem volt. Érthető tehát, hogy gyászos emléke kitörölhetetlen képet hagyott minden kuruc katona lelkében. A vitézlő rendek ezt a csorbát azóta kiköszörölni nem tudták. De nem is igen volt reá alkalmuk, mert e hadászatiilag oly nagy kihatású esemény után, a hadműveletekben mindkét részről nyugalom következett. Az 1709. esztendő, katonai szemmel nézve, a tespedés idejének nevezhetjük. A kuruc hadsereg nagyobb hadműveletekre nem volt képes. Három hadszíntéren, a Felvidéken, Dunántúl és Erdélyben működő csapatai közül egyiknek sem volt sem kedve, sem alkalma döntést kierőszakolni. A császári seregek, Heister tábornagy parancsa alatt, az ország elfoglalását folytatták ugyan, de – bár itt-ott ellenállásra találtak – a szövetséges rendek hadseregét megsemmisíteni és az egész országot megszállni még sem voltak képesek. A magyarországi hadszínterek közül a Felvidék játszotta a főszerepet, ezért Heister erre a területre helyezte hadműveleteinek súlypontját. Ez év folyamán sorra foglalta el a bányavárosokat, Árva- és Liptómegyét, Hont, Nógrád- és Gömör megyének nagyrészét: benyomult Szepesmegyébe is” (Makó, 1930, 18).

A szegedi és a hortobágyi utazás mellett a romhányi program kiemléndő, hiszen a romhányi csata emlékhely-látogatás a két nemzet közös emlékezetpolitikai mozzanatának fontos eseménye volt ez.

Összegzés

A rendezvény befejeződött április 18-án, s a céljait beteljesítette, melyről a sajtó szintén elismerően értekezett, erről tanúskodik két április 20-ai cikk (*Nemzeti Ujság* és *Ujság*). „A Magyar-Svéd Társaság Karafiáth Jenő titkos tanácsos elnökletével, a budapesti svéd királyi követség, a Kultuszminisztérium, a székesfőváros és a társégyesületek közreműködésével „Svéd napokat” rendezett Budapesten a hagyományos magyar-svéd barátság elmélyítésére” („Befejeződtek a Budapesti Svéd Napok”, 1943, 9).³⁶

A programkínálat sokszínűsége volt az egyik kulcs a sikerhez, másrészt az, hogy valamennyi rendezvény a szélesebb nyilvánosság számára is elérhető volt – különösen fajsúlyos a rádió médiumán elért közönség, azaz a svéd-magyar zenekultúra népszerűsítésére tett kísérletek.

Egy kritikus hangvételű cikk kivételével az összes többi fellelhető sajtócikk pozitívan értékelte a kéthetes kulturális rendezvényt, úgy vélték, valóban sikerült elmélyíteni a svéd-magyar barátságot, a több évszázadra visszanyúló kutatási-oktatási együttműködést, melyek a politikai terén is kölcsönösen hasznára válhat mindkét nemzetnek.

Az 1940-es években a két állam között valóban ez volt az egyik legnagyobb volumenű programsorozat, mely megvalósításra került és ekkora sajtóvisszhangot kapott. A megvalósuláshoz természetesen szükséges volt a kultúrpolitikai támogatás, hiszen a kiváló kulturális együttműködéstől a magyarországi politikai elit szorosabb politikai, valamint gazdasági együttműködést, támogatást remélt. Ha a politikai terveket nem feltétlenül sikerült „megvalósítania” a magyar félnek, a kulturális-oktatási-kutatói kölcsönös kapcsolat fennmaradt, s e viszony alakulásában e 1943-as kultúrhétnek markáns szerepet lehet tulajdonítani.

---

³⁶ Lásd még Véget értek a budapesti svéd napok. (1943. 04. 20.) *Ujság*, 19 (89), 7.

Az 1943-es Budapesti Svéd Napok programsorozatának a sajtócikkekben említett valamennyi résztvevője, szervezője (Adatok)
– Saját szerkesztés

Személy	Beosztás – Munkakör / Munkahely	Szerepe a Budapesti Svéd Napok rendezvényein	Forrás
Björn Collinder ³⁷	nyelvész, az Uppsalai Egyetem professzora	Tudományos előadást tartott a Magyar Tudományos Akadémián, az Egyetemen (Pázmány) és a Magyar-Svéd Társaságban is. Beszédet (köszöntőt) mondott a rádióhangverseny előtt.	<i>Esti Ujság</i> , 8. évf. 64. sz. (1943. 03. 20.) 7 old.; <i>Magyar Nemzet</i> , 6. évf. 65. sz. (1943. 03. 21.) 13. old.; <i>Uj Magyarország</i> , 10. évf. 74. sz. (1943. 04. 01.) 9. old.; <i>Ujság</i> , 19. évf. 74. sz. (1943. 04. 02.) 8. old.; <i>Nemzeti Ujság</i> , 25. évf. 75. sz. (1943. 04. 03.) 3–4. old.; <i>Pesti Hírlap</i> , 65. évf. 75. sz. (1943. 04. 03.) 7. old.; <i>Uj Magyarország</i> , 10. évf. 76. sz. (1943. 04. 04.) 14. old.; <i>Ujság</i> , 19. évf. 79. sz. (1943. 04. 08.) 8. old.; <i>Nemzeti Ujság</i> , 25. évf. 80. sz. (1943. 04. 09.) 6. old.; <i>Magyarország</i> , 24. évf. 80. sz. (1943. 04. 09.) 9. old.; <i>Magyarország</i> , 24. évf. 83. sz. (1943. 04. 13.) 4. old.; <i>Uj Magyarország</i> , 10. évf. 84. sz. (1943. 04. 14.) 8. old.; <i>Magyar Nemzet</i> , 6. évf. 84. sz. (1943. 04. 14.) 10. old.; <i>Népszava</i> , 71. évf. 85. sz. (1943. 04. 15.) 6. old.; <i>8 Órai Újság</i> , 29. évf. 89. sz. (1943. 04. 20.) 5. old.; <i>Nemzeti Ujság</i> , 25. évf. 89. sz. (1943. 04. 20.) 9. old.
Carl Ivan Danielsson ³⁸	budapesti svéd követ	A Budapesti Svéd Napok védnöke. A Gellért Szállóban ő látta vendégül a sajtó képviselőit (sajtófogadás). Megjelent valamennyi rendezvényen. Az építőművészezi kiállításon francia nyelven mondott beszédet.	<i>Esti Ujság</i> , 8. évf. 64. sz. (1943. 03. 20.) 7 old.; <i>Magyar Nemzet</i> , 6. évf. 65. sz. (1943. 03. 21.) 13. old.; <i>8 Órai Újság</i> , 29. évf. 74. sz. (1943. 04. 02.) 2. old.; <i>Magyar Nemzet</i> , 6. évf. 75. sz. (1943. 04. 03.) 10. old.; <i>Nemzeti Ujság</i> , 25. évf. 75. sz. (1943. 04. 03.) 3–4. old.; <i>Pesti Hírlap</i> , 65. évf. 76. sz. (1943. 04. 04.) 9. old.; <i>Uj Magyarország</i> , 10. évf. 76. sz. (1943. 04. 04.) 14. old.; <i>Uj Magyarország</i> , 10. évf. 78. sz. (1943. 04. 07.) 8. old.;

³⁷ 1894–1983 („Collinder...”, é.n.).

³⁸ 1880–1963; 1942-től a Svéd Királyság állandó budapesti követe („Danielsson...”, é.n.).

			<p><i>Film Színház Irodalom</i>, 6. évf. 15. sz. (1943. 04. 09.) 4 old.;</p> <p><i>Uj Magyarság</i>, 10. évf. 84. sz. (1943. 04. 14.) 8 old.;</p> <p><i>Magyar Nemzet</i>, 6. évf. 84. sz. (1943. 04. 14.) 10. old.;</p> <p><i>8 Órai Újság</i>, 29. évf. 89. sz. (1943. 04. 20.) 5. old.</p>
Einar Beyron	(svéd) operaénekes, svéd királyi udvari énekes, a Svéd Királyi Opera tagja	Feleségével együtt fellépet a rendezvénytársaság keretében rendezett fogadáson, zenei eseményen.	<p><i>Esti Újság</i>, 8. évf. 64. sz. (1943. 03. 20.) 7. old.;</p> <p><i>Magyar Nemzet</i>, 6. évf. 65. sz. (1943. 03. 21.) 13. old.;</p> <p><i>Magyar Nemzet</i>, 6. évf. 73. sz. (1943. 04. 01.) 10. old.;</p> <p><i>Uj Magyarság</i>, 10. évf. 74. sz. (1943. 04. 02.) 9. old.;</p> <p><i>Újság</i>, 19. évf. 74. sz. (1943. 04. 02.) 8. old.;</p> <p><i>8 Órai Újság</i>, 29. évf. 74. sz. (1943. 04. 02.) 2. old.;</p> <p><i>Nemzeti Újság</i>, 25. évf. 75. sz. (1943. 04. 03.) 3–4. old.;</p> <p><i>Pesti Hírlap</i>, 65. évf. 75. sz. (1943. 04. 03.) 7. old.;</p> <p><i>Pesti Hírlap</i>, 65. évf. 76. sz. (1943. 04. 04.) 9. old.;</p> <p><i>Uj Magyarság</i>, 10. évf. 76. sz. (1943. 04. 04.) 14. old.;</p> <p><i>Magyar Nemzet</i>, 6. évf. 78. sz. (1943. 04. 07.) 8. old.;</p> <p><i>Magyarság</i>, 24. évf. 80. sz. (1943. 04. 09.) 9. old.;</p> <p><i>Film Színház Muzsika</i>, 6. évf. 15. sz. (1943. 04. 09.) 4. old.</p>
(vitéz) Haász Aladár	vallás- és közoktatásügyi miniszteri osztályfőnök – Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium ³⁹	Részt vett az építőművészeti kiállítás megnyitóján.	<p><i>Uj Magyarság</i>, 10. évf. 84. sz. (1943. 04. 14.) 8. old.;</p> <p><i>Magyar Nemzet</i>, 6. évf. 84. sz. (1943. 04. 14.) 10. old.</p>
Fáy István ⁴⁰	vallás- és közoktatásügyi államtitkár – M. Kir. Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium	Megjelent az építőművészeti kiállítás megnyitóján. (Műgyetem) Részt vett a romhányi emlékmű avatásán a feleségével. (Romhány)	<p><i>Uj Magyarság</i>, 10. évf. 84. sz. (1943. 04. 14.) 8 old.;</p> <p><i>Magyar Nemzet</i>, 6. évf. 84. sz. (1943. 04. 14.) 10. old.;</p> <p><i>8 Órai Újság</i>, 29. évf. 89. sz. (1943. 04. 20.) 5. old.</p>
Lechner Jenő ifj. ⁴¹	műépítész	Előadást tartott a svéd építészetéről.	<p><i>Magyar Nemzet</i>, 6. évf. 65. sz. (1943. 03. 21.) 13. old.;</p> <p><i>Nemzeti Újság</i>, 25. évf. 75. sz. (1943. 04. 03.) 3–4. old.;</p> <p><i>Pesti Hírlap</i>, 65. évf. 75. sz. (1943. 04. 03.) 7. old.;</p>

³⁹ A Magas művelődés és felsőoktatás, azon belül is a Szerzői Jogi Szakértő Bizottságnál találkozhatunk a nevével („Magyar Királyi Vallás...”, 1942, 420).

⁴⁰ 1881–1953; 1939–1944-ben államtitkár a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumban („Fáy...”, 1967).

⁴¹ ifj. Kismarty-Lechner Jenő (A Lechnerekről bővebben lásd – melyekben említésre kerül az ifj. Lechner Jenő is: Vámosy, 1998; Pesti, 2015).

			<i>Esti Újság</i> , 8. évf. 83. sz. (1943. 04. 13.) 4. old.
Kampis Antal ⁴²	egyetemi magántanár – Pázmány Péter Tudományegyetem Művészettörténeti Intézete	Előadást tartott a svéd építőművészetről.	<i>Pesti Hírlap</i> , 65. évf. 75. sz. (1943. 04. 03.) 7. old.; <i>Uj Magyarság</i> , 10. évf. 76. sz. (1943. 04. 04.) 14. old.; <i>Esti Újság</i> , 8. évf. 83. sz. (1943. 04. 13.) 4. old.; <i>Népszava</i> , 71. évf. 85. sz. (1943. 04. 15.) 6. old.
Karafiáth Jenő ⁴³	politikus (1937 és 1942 között Bp. főpolgármestere), a Magyar-Svéd Társaság elnöke	A Magyar-Svéd Társaság az egyik szervezője és ötletgazdája a rendezvénynek. Több eseményen megjelent.	<i>Uj Magyarság</i> , 10. évf. 78. sz. (1943. 04. 07.) 8. old.; <i>Pesti Hírlap</i> , 65. évf. 75. sz. (1943. 04. 13.) 7. old.; <i>Uj Magyarság</i> , 10. évf. 84. sz. (1943. 04. 14.) 8. old.; <i>Magyar Nemzet</i> , 6. évf. 84. sz. (1943. 04. 14.) 10. old.; <i>8 Órai Újság</i> , 29. évf. 89. sz. (1943. 04. 20.) 5. old.; <i>Ujság</i> , 19. évf. 89. sz. (1943. 04. 20.) 7. old.
Mezey Dénes	svéd királyi főkonzulátusi titkár	A Gellért Szállóban tartott sajtófogadáson ismertette a magyar-svéd kulturális kapcsolatokat.	<i>8 Órai Újság</i> , 29. évf. 74. sz. (1943. 04. 02.) 2. old.; <i>Magyar Nemzet</i> , 6. évf. 75. sz. (1943. 04. 03.) 10. old.; <i>Ujság</i> , 19. évf. 75. sz. (1943. 04. 03.) 8. old.; <i>Nemzeti Újság</i> , 25. évf. 75. sz. (1943. 04. 03.) 3–4. old.; <i>Pesti Hírlap</i> , 65. évf. 76. sz. (1943. 04. 04.) 9. old.; <i>Uj Magyarság</i> , 10. évf. 76. sz. (1943. 04. 04.) 14. old.
Mihailich Győző ⁴⁴	mérnök, egyetemi tanár, a Műegyetem rektora	A Műegyetem rektoraként köszöntette az építőművészeti kiállítás megnyitóján megjelenteket. (Műegyetem)	<i>Uj Magyarság</i> , 10. évf. 84. sz. (1943. 04. 14.) 8 old.; <i>Magyar Nemzet</i> , 6. évf. 84. sz. (1943. 04. 14.) 10. old.
Rajter Lajos ⁴⁵	karmester	A magyar-svéd zenekari hangversenyt vezényelte.	<i>Magyar Nemzet</i> , 6. évf. 73. sz. (1943. 04. 01.) 10. old.; <i>Uj Magyarság</i> , 10. évf. 74. sz. (1943. 04. 02.) 9. old.; <i>Ujság</i> , 19. évf. 74. sz. (1943. 04. 02.) 8. old.; <i>Uj Magyarság</i> , 10. évf. 78. sz. (1943. 04. 07.) 8. old.; <i>Magyar Nemzet</i> , 6. évf. 78. sz. (1943. 04. 07.) 8 old.
Szinyei Merse Jenő ⁴⁶	vallás- és közoktatásügyi miniszter	Az által vezetett minisztérium (Vallás- és Közoktatásügyi Min.)	<i>Uj Magyarság</i> , 10. évf. 84. sz. (1943. 04. 14.) 8 old.; <i>Magyar Nemzet</i> , 6. évf. 84. sz. (1943. 04. 14.) 10. old.

⁴² 1903–1982 („Kampis...” é.n.).

⁴³ 1883–1952 („Karafiáth...” 1967).

⁴⁴ 1877–1966 („Mihailich...” 1982).

⁴⁵ 1906–2000; Más néven: L’udovít Rajter (pályaképét lásd „Rajter...” 2006).

⁴⁶ 1888–1957; a Kállay-kormány vallás- és közoktatásügyi minisztere 1942. július 3-tól 1944. március 22-ig („Szinyei...” 1969).

	– M. Kir. Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium	társszervezője volt a rendezvénynek. Megjelent és beszédet mondott az építőművészeti kiállítás megnyitóján. (Műegyetem)	
Valdemer Langlet ⁴⁷	svéd nyelvi egyetemi lektor – Pázmány Péter Tudományegyetem	Ő volt a rendezvény egyik irányítója. Részt vett és vendégeket fogadott néhány programon.	<i>Magyar Nemzet</i> , 6. évf. 65. sz. (1943. 03. 21.) 13. old.; <i>Esti Ujság</i> , 8. évf. 64. évf. (1943. 03. 20.) 7 old. <i>Pesti Hírlap</i> , 65. évf. 76. sz. (1943. 04. 04.) 9. old.
Walter Emil	követségi tanácsos, sajtóosztály helyettes vezetője – Magyar Királyi Külügyminisztérium ⁴⁸	Megjelent a Zeneművészeti Főiskolán rendezett hangversenyen.	<i>Uj Magyarság</i> , 10. évf. 78. sz. (1943. 04. 07.) 8. old.
Wlassics Gyula (ifj., báró) ⁴⁹	államtitkár – M. Kir. Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium	Megjelent az építőművészeti kiállítás megnyitóján. (Műegyetem)	<i>Uj Magyarság</i> , 10. évf. 78. sz. (1943. 04. 07.) 8. old.; <i>Uj Magyarság</i> , 10. évf. 84. évf. (1943. 04. 14.) 8. old.
Zilahi-Sebess Jenő ⁵⁰	miniszteri segédtitkár, kulturális osztály (h.) vezetője – M. Király Külügyminisztérium ⁵¹	Megjelent az építőművészeti kiállítás megnyitóján. (Műegyetem)	<i>Magyarság</i> , 24. évf. 83. sz. (1943. 04. 13.) 4. old.; <i>Magyar Nemzet</i> , 6. évf. 84. sz. (1943. 04. 14.) 10. old.

⁴⁷ 1872–1960; Langlet író, újságíró, nyelvész, valamint eszperantista volt. A II. világháborús mentőakciókban – 1944-ben – betöltött szerepéről Björn Runberg írt könyvet, mely 2007-ben Róna Annamária fordításában *Az elfeledett hős: Valdemar Langlet – Wallenberg nem volt egyedül címen* látott napvilágot. A könyvről és személyéről rövid összefoglalást írt Róbert Péter (Róbert, 2007).

⁴⁸ Walter a külpolitikai sajtóügyekért felelős Sajtóosztály beosztottjaként Ullein-Reviczkynek dolgozott („Magyar Királyi...”, 1943, 37).; Ullein-Reviczky Antal 1942 és 1944 közötti, azaz a háború alatti magyar külpolitikai tevékenységét, portréját lásd Joó András tanulmányában (Joó, 2017).

⁴⁹ 1884–1962; Wlassics kultúrpolitikus és író. 1908-tól dolgozott a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumban, a következő évtizedekben különböző feladatokat látott el, más-más pozíciókban dolgozott. 1938-ban államtitkárként a Színház- és Filmművészeti Kamara miniszteri biztosává nevezték ki. („Wlassics...”, 1931, 458; „Wlassics...”, 1994, 870).

⁵⁰ 1910 – ?; A Külügyminisztériumban 1936-zól dolgozott (pályaképét lásd „Zilahi...”, 2002).

⁵¹ A *Magyország tisztii cím- és névtárában* a Kulturális osztály vezetőjeként említik, azonban Ullein-Reviczkyt megbízták a 3/b, azaz a Kulturális osztály ügyeinek felülvizsgálatával is („Magyar Királyi Külügyminisztérium”, 1943, 37).

Képmelléklet

1. kép: A Magyar-Svéd Társaság alakuló közgyűléséről: József Ferenc főherceg, Karafiáth Jenő főpolgármester és báró Otter Göran, a svéd követség ügyvivője. Forrás: *Nemzeti Ujság*, (1939. 07. 27.) 21 (169), 1.

2. kép: Fogadás a Svéd Követségen – A budapesti svéd napok ünnepi megnyitója. (1943. 04. 09.) *Film Színház Irodalom*, 6 (15), 4.

Felhasznált irodalom

„Collinder, Björn” (é.n.). <http://finnugor.elte.hu/?q=collinder> (2020. 12. 31.)

„Danielsson, Carl Ivan” (é.n.). <http://hdke.hu/tudastar/enciklopedia/danielsson-carl-ivan> (Letöltve: 2020. 12. 30.)

„Fáy István” (1967). In Kenyeres Ágnes (szerk.) *Magyar Életrajzi Lexikon I.* Budapest: Akadémiai Kiadó, <https://mek.oszk.hu/00300/00355/html/ABC03975/04177.htm> (Letöltve: 2020. 12. 29.)

Hankiss János (1937). *A kultúrdiplomácia alapvetése.* Budapest: Magyar Külügyi Társaság

Hidasi Judit (2004). *Interkulturális kommunikáció.* Budapest: Scolar Kiadó

Kálmán Béla (1984): Björn Collinder 1894–1983. *Nyelvtudományi Közlemények*, 86 (1), 247–248.

„Karafiáth Jenő” (1967). In Kenyeres Ágnes (szerk.) *Magyar Életrajzi Lexikon I.* Budapest: Akadémiai Kiadó, <http://mek.niif.hu/00300/00355/html/index.html> (Letöltve: 2020. 12. 30.)

Joó András (2008.) *Kállay Miklós külpolitikája. Magyarország és a háborús diplomácia 1942–1944.* Budapest: Napvilág Kiadó

Joó András (2017). A magyar sajtófőnök „tudtával és segítségével”: háborús portrévázlat kérdőjelekkel – Ullein-Reviczky Antal (1942–1944). *Közép-Európai Közlemények*. 10 (4), 65–82.

„Kampis Antal” (é.n.) <http://intezet.nori.gov.hu/nemzeti-sirkert/godollo/dozsa-gyorgy-uti-temeto/kampis-antal/> (Letöltve: 2020. 12. 31.)

Kerekes Lajos (szerk.) (1962). *Diplomáciai iratok Magyarország külpolitikájához 1936–1945. I.* Budapest: Akadémiai Kiadó

Kincses László (2005). *Diplomáciatörténet.* Budapest: HVG-ORAC.

Környei Ágnes (2015a). A kulturális diplomácia tegnap és ma. *Grotius*. http://www.grotius.hu/doc/pub/PWMXPL/2015-03-13_kornyei-agnes_a-kulturalis-diplomacia-tegnap-es-ma.pdf (Letöltve: 2020. 12. 28.)

Környei Ágnes (2015b). A kulturális diplomácia modelljei. *Grotius*. http://www.grotius.hu/doc/pub/BVUGKM/2015-05-14_kornyei-agnes_a-kulturalis-diplomacia-modelljei.pdf (Letöltve: 2021. 01. 01.)

Lugosi Döme (1938). *A Szegedi Szabadtéri Játékok története 1931–1937.* Budapest: A Színpad kiadása

„Magyar kir. konzuli hivatalok” (1941). In *Magyarország tiszti cím- és névtára*. 48. évf. (pp. 38–41). Budapest: Magyar Királyi Központi Statisztikai Hivatal

„Magyar Királyi Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium” (1942). In *Magyarország tiszti cím- és névtára*. 49. évf. (pp. 414–549). Budapest: Magyar Királyi Központi Statisztikai Hivatal

„Magyar Királyi Külügyminisztérium” (1943). In *Magyarország tiszti cím- és névtára*. 50. évf. (pp. 37). Budapest: Magyar Királyi Központi Statisztikai Hivatal

Makó Árpád (1930). A romhányi csata. *Hadtörténeti Közlemények*, 1 (1), 18–52.

„Mihailich Győző” (1982). In Kenyeres Ágnes (szerk.) *Magyar Életrajzi Lexikon II*. Budapest: Akadémiai Kiadó, <https://mek.oszk.hu/00300/00355/html/ABC09732/10474.htm> (Letöltve: 2020. 12. 30.)

Négyesi Lajos (2010). Az 1710. évi romhányi csata terepkutatások tükrében. *Hadtörténeti Közlemények*, 123 (4), 862–875.

„Norrby-Collinder, Britta” (1993). In *Svensk biografisk handbok*. (pp. 824). Stockholm: P.A. Norsförlag – Söners Förlag.

N. Szabó József (1995). Magyar-svéd kulturális és tudományos kapcsolatok, 1945–1948. *Világtörténet*, 1995. tavasz–nyár. 66–71.

Pesti Monika (2015). *Lechnerek régen és ma III*. <http://lechnerkozpont.hu/cikk/lechnerek-regen-es-ma-3> (Letöltve: 2020. 12. 30.)

Pritz Pál (2006). Magyar külpolitikai gondolkodás a 20. században. In Pritz Pál – Sipos Balázs – Zeidler Miklós (szerk.) *Magyar külpolitikai gondolkodás a 20. században*. A VI. Hungarológiai Kongresszus (Debrecen, 2006. augusztus 22–26.) szimpóziumának anyaga. Budapest: Magyar Történelmi Társulat.

„Rajter Lajos” (2006). In *A (cseh)szlovákiai magyarok lexikona Csehszlovákia megalakulásától napjainkig*. <https://adatbank.sk/lexikon/rajter-lajos/> (Letöltve: 2020. 12. 29.)

Reeves, Julie (2004). *Culture and International Relations. Narratives, natives and tourists*. London – New York: Routledge.

Róbert Péter (2007). *Ki volt Valdemer Langlet*. <https://or-zse.hu/hirdetes/waldemar2007.htm> (Letöltve: 2020. 12. 29.)

Szatmári István (2015). *A Magyar Nyelvtudományi Társaság története (1904–2005)*. Budapest: Magyar Nyelvtudományi Társaság – Tinta Könyvkiadó

„Szegedi Szabadtéri Játékok” (1994). In Székely György (főszerk.) *Magyar Színházművészeti Lexikon* (pp. 731). Budapest: Akadémiai Kiadó

„Szinyei Merse Jenő” (1969). In Kenyeres Ágnes (szerk.) *Magyar Életrajzi Lexikon II*. Budapest: Akadémiai Kiadó, <http://mek.oszk.hu/00300/00355/html/ABC14240/15139.htm> (Letöltve: 2020. 12. 29.)

Tardy Lajos (1985). Svéd szemtanú a romhányi csatáról és 1710 más eseményeiről. *Hadtörténelmi Közlemények*, 32 (4), 900–908.

Vámosy Ferenc (1998). Építészet. In Kollega Tarsoly István (szerk.) *Magyarország a XX. században III. kötet – Kultúra, művészet, sport és szórakoztatás* (pp. 121–175). Szekszárd: Babits Kiadó

„Wlassics Gyula, báró ifj.” (1931). In Schöpflin Aladár (főszerk.) *Magyar Színművészeti Lexikon* (pp. 458). Budapest: Országos Színészegyesület és Nyugdíjintézete

„Wlassics Gyula, báró ifj.” (1994). In Székely György (főszerk.) *Magyar Színházművészeti Lexikon* (pp. 870). Budapest: Akadémiai Kiadó

„Zilahi Sebes/s/ Jenő, dr.” In Blasszauer Róber (szerk.) *Az IHNETOV munkanaplója. Vitéz Bély Alajos vezérezredes Hadtörténelmi Levéltárban őrzött irataiból 1941–1943*. Budapest: PETIT REAL Könyvkiadó, <https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/2vhSzakkonyv-magyarok-a-ii-vilagaboruban-2/az-ihnetov-munkanaploja-vitez-bely-alajos-vezerezredes-hadtortenelmi-leveltarban-orzott-irataibol-19411943-82D0/fuggelek-A02A/a-munkanaploban-szereplok-eletrajzi-adatai-A1B6/zilahi-sebess-jeno-dr-AA34/> (Letöltve: 2020. 12. 29.)

Felhasznált sajtóforrások⁵²

1. Svéd vendégek Budapesten. (1939. 07. 25.) *Pesti Hírlap*, 61 (167), 4.
2. Itt a vendégből barát lesz... Ünnepélyes keretek közt alakult meg a Magyar-Svéd Társaság. (1939. 07. 26.) *Nemzeti Ujság*, 21 (168), 3–4.
3. Ünnepélyesen megalakult a Magyar-Svéd Társaság. (1939. 07. 26.) *Pesti Hírlap*, 61 (168), 4.
4. Megalakult a Magyar-Svéd Társaság. (1939. 07. 26.) *Ujság*, 15 (168), 4.
5. Svéd kultúrhét Budapest. (1943. 03. 20.) *Esti Ujság*, 8 (64), 7.
6. Svéd kultúrhét Budapesten. (1943. 03. 21.) *Magyar Nemzet*, 6 (65), 13.
7. A svéd sajtó a göteborgi magyar napokról (1943. 03. 28.) *Kárpáti Híradó*, 20 (70), 11.
8. A Budapesti Svéd Napok zenei műsora. (1943. 04. 01.) *Magyar Nemzet*, 6 (73), 10.
9. Szerda, április 7. Budapest I. (1943. 04. 02.) *Uj Magyarország*, 10 (74), 9.
10. A „Budapest Svéd Napok” zenei műsora. (1943. 04. 02.) *Ujság*, 19 (74), 8.
11. Megkezdődtek a Budapesti Svéd Napok. (1943. 04. 02.) *8 Órai Újság*, 29 (74), 2.
12. A Budapesti Svéd Napok. (1943. 04. 03.) *Magyar Nemzet*, 6 (75), 10.
13. Sajtófogadás a svéd követségen. (1943. 04. 03.) *Ujság*, 19 (75), 8.
14. Svéd napok Budapesten. (1943. 04. 03.) *Nemzeti Ujság*, 25 (75), 3–4.
15. Svéd napok Budapesten. (1943. 04. 03.) *Pesti Hírlap*, 65 (75), 7.
16. Zenedélután a svéd követségen. (1943. 04. 04.) *Pesti Hírlap*, 65 (76), 9.
17. Svéd napok Budapesten. (1943. 04. 04.) *Uj Magyarország*, 10 (76), 14.
18. Hangverseny a svéd napok keretében. (1943. 04. 07.) *Uj Magyarország*, 10 (78), 8.
19. G. E.: A „svéd napok” zenekari estje. (1943. 04. 07.) *Magyar Nemzet*, 6 (78), 8.
20. *A mosolygó Svédország*. (1943. 04. 08.) *Ujság*, 19 (79), 8.
21. *(A mosolygó Svédország)*. (1943. 04. 09.) *Nemzeti Ujság*, 25 (80), 6.
22. Svéd művészek budapesti rádióhangversenye. (1943. 04. 09.) *Magyarország*, 24 (80), 9.

---

⁵²A megjelenés dátuma szerinti sorrendben.

23. Fogadás a Svéd Követségen – A budapesti svéd napok ünnepi megnyitója. (1943. 04. 09.) *Film Színház Irodalom*, 6 (15), 4.
24. Ma délben nyílik meg a svéd építészeti kiállítás. (1943. 04. 13.) *Esti Ujság*, 8 (83), 4.
25. Collinder, svéd egyetemi tanár előadása. (1943. 04. 13.) *Magyarság*, 24 (83), 4.
26. A Magyar Nyelvtudományi Társaság tiszteletbeli tagjává választotta Collinder Björn uppsalai egyetemi tanárt. (1943. 04. 14.) In Ferenczy Károly (főszerk.) *Magyar Országos Tudósító (M. O. T.)*, 25 (99) 3. Lásd még
27. Kampis Antal főiskolai tanár előadása a svéd építőművészet fejlődéséről. (1943. 04. 14.) In Ferenczy Károly (főszerk.) *Magyar Országos Tudósító (M. O. T.)*, 25 (99).
28. A kultuszminiszter nyitotta meg a svéd építőművészeti kiállítást. (1943. 04. 14.) *Uj Magyarság*, 10 (84), 8.
29. Megnyílt a svéd építőművészeti kiállítás Budapesten. (1943. 04. 14.) *Magyar Nemzet*, 6 (84), 10.
30. Érdekes előadások a Budapesti Svéd Napokon. (1943. 04. 15.) *Népszava*, 71 (85), 6.
31. Britta Norrby-Collinder megismétli nagysikerű hangversenyét. (1943. 04. 15.) *Pesti Hírlap*, 65 (85), 8.
32. A romhányi emlékmű megkoszorúzása. (1943. 04. 20.) *8 Órai Újság*, 29 (89), 5.
33. Befejeződtek a budapesti svéd napok. (1943. 04. 20.) *Nemzeti Ujság*, 25 (89), 9.
34. Véget értek a budapesti svéd napok. (1943. 04. 20.) *Ujság*, 19 (89), 7.
35. “Swedish Days in Budapest” (1943. 05.) *Danubian Review*. 10 (12), 32–33.
36. Balogh Anna: *Svéd antológia*. (1943. 05. 19.) *Nemzeti Ujság*, 25 (112), 9.